

Ivo Perić

Zavod za povijesne znanosti HAZU, Dubrovnik

O OSNUTKU I TRAJANJU PRVE ZAKLADE I DRUŠTVA ZA ISTRAŽIVANJE DUBROVAČKE PROŠLOSTI

Godine 1906. osnovana je Zaklada za istraživanje dubrovačke prošlosti u Dubrovniku. Sedam godina kasnije (1913) osnovano je u Dubrovniku i Društvo za istraživanje dubrovačke prošlosti, koje je namjeravalo izdavati svoje glasilo »Dubrovački arhiv« i druga historiografska djela. Ta se namjera nije ostvarila uslijed I. svjetskog rata. Novac te Zaklade i tog Društva predan je 1924. novoj organizaciji sa sličnim zadacima – Dubrovačkom učenom društvu »Sveti Vlaho«.

Interes za upoznavanje dubrovačke prošlosti postojao je i za trajanja Dubrovačke Republike. Taj je interes bivao sve širi i intenzivniji, osobito u vremenima nakon ukinuća Dubrovačke Republike. O tom interesu tokom 19. stoljeća govore brojna svjedočanstva. U doba ilirskog pokreta ispoljio se najviše interes za staru dubrovačku književnost i njene stvaraoce. Potom je taj interes zahvaćao želju za upoznavanjem i ostalih tokova aktivnosti i života u bivšoj dubrovačkoj državi, o čemu su sačuvane arhivalije nudile veoma sadržajne i zanimljive činjenice.

Mogućnost korištenja tih činjenica dovela je u Dubrovnik poznate istraživače: Ivana Kukuljevića-Sakcinskog, Šimu Ljubića, Franju Račkog, Petra Matkovića, Vatroslava Jagića, Konstantina Jirečeka... Dubrovačke arhivske izvore koristili su u tom razdoblju i pojedini istraživači, koji su za Dubrovnik bili vezani službom ili nastanjenjem: Medo Pucić, Đorđe Nikolajević¹, Antun Konstantin Matas, Josip Gelcich, Vicko Adamović, Kosto Vojnović, Antonije Vučetić, Lujo Vojnović, Josip Posedel... Za objavljivanje historiografskih radova o Dubrovniku, kao i za objavljivanje arhivskih dokumenata iz Dubrovnika, ponajviše se brinula JAZU. Ona je, shvaćajući važnost zapisnika dubrovačkih vijeća, objavila do kraja 19. stoljeća pet knjiga »Monumenta Ragusina. Libri reformationum« (1879, 1882, 1895, 1896, 1897). U okupljanju, sređivanju i čuvanju dubrovačkih arhivskih fondova naročito važnu ulogu imao je Josip Gelcich², koji je, uz ostalo, i tim svojim radom stekao trajne zasluge.

¹ O Đ. Nikolajeviću kao istraživaču i sudbini njegovih ispisa, izvršenih u Dubrovačko arhivu, podosta govori članak J. Perovića: *Gjorgje Nikolajević kao budilac narodnog duha i prvi radnik 19. vijeka u Dubrovačkom arhivu*, »Dubrovnik« 1925, br. 5, str. 1–4; br. 11, str. 1–2; br. 12, str. 2; br. 13, str. 1–2.

² Mnogi su dokumenti iz arhivski fondova Dubrovačke Republike bili dotad razneseni i uništeni. Lujo Vojnović je naveo – na osnovi pričanja svoga djeda, trgovca Luigia Serraglija – da je među raznim papirima koji su dubrovački trgovci kupovali od pojedinih osoba za zamatanje svojih prodajnih artikala bilo i dokumenata iz doba Dubrovačke Republike. Tako se, eto, dešavalo da su, dakle, i »po dubrovačkim butigama zamatali srgjele i tabak za šmrkanje u pisma i isprave Republike ili stranih vladara Republici«. Gelcich je – prema riječima L. Vojnovića – »spasio Reliquiae Reliquiarum ove neiscrpne riznice što se zove Dubrovački arhiv«. (Lujo Vojnović: *O Josipu Gelcichu*, »Dubrovnik« 14/1915, 1) Treba istaći da je Gelcich ne samo sradio i svrstao dubrovačke arhivalije po skupinama, već da je sve te skupine i popisao te taj popis – važeći do danas – i objavio. Vidjevši rezultate tog Gelcicheva dugo-

Važnost izučavanja dubrovačke prošlosti i bogatstvo arhivskih i drugih svjedočanstava o toj prošlosti poticali su potrebu ustanovljenja zaklade čijim bi se sredstvima mogli potpomagati i istraživački rad i publiciranje rezultata tog rada. Za ustanovljenje te zaklade zalagala se početkom 20. stoljeća ponajprije nekolicina dubrovačkih znanstvenih radnika (među kojima najviše Milorad Medini), poduprta podrškom i najutjecajnijih stranačko-političkih prvaka u Dubrovniku: Pera i Melka Čingrije, te Antuna Pugliesija i Antuna Liepopilija. Zaklada je trebala biti zajedničko djelo svih Dubrovčana bez obzira na različite društvene slojeve i različite političke stranke kojima su pripadali.

Lako je bilo osnovati željenu zakladu, ali nije bilo lako prikupiti financijska sredstva potrebna za njeno djelovanje. Trebalo je početi od nekog povoda, koji bi zainteresirao i mobilizirao imućnije građane i poslovne tvrtke u Dubrovniku da daju novčane poklone toj zakladi. Nadolazeća stogodišnjica ulaska francuske vojske u Dubrovnik iskorištena je kao prikladan povod. Jer, Napoleonovi vojnici nisu ušli u Dubrovnik kao gosti, već kao okupatori. Njihova okupacija bila je uvod nakon kojega je ubrzo slijedilo i ukinuće Dubrovačke Republike. S tom okupacijom zapečela je prisutnost tuđina-zavojevača na dubrovačkom tlu. Jednu tuđinsku upravu (francusku) zamjenila je druga tuđinska uprava (austrijska). Vrijeme je teklo a do željenih promjena stanja nije dolazilo. Nekadašnja dubrovačka samostalnost ostala je trajno živa u mislima Dubrovčana koji su se teško navikavali na život pod tuđinskom vlašću i koji tu vlast nikako i nikada nisu zavoljeli. I eto, do 1906. godine proteklo je jedno stoljeće. Bile su to za Dubrovčane godine robovanja. I zato, podsjetiti na 1806. godinu, a u vezi s tim podsjetiti na dičnu prošlost vlastitog grada, koja je nadahnjivala i izazivala ponos, pa istaći smisao potpore potrebnom znanstvenom istraživanju te prošlosti, moralo je djelovati.

Francuska vojska ušla je u Dubrovnik 27. svibnja 1806. uvečer. Ta vojska se kretala kopnom. Na teritorij Dubrovačke Republike došla je preko Kleka. Od momenta kad je prešla na dubrovački državni teritorij, 25. svibnja 1806, trebalo joj je tri dana dok je doprla do Dubrovnika. Kršna bespuća usporavala su njen hod. Mala Dubrovačka Republika nije se mogla usprotiviti moćnoj vojsci velike carevine. Podsjećajući na to uoči stogodišnjice tog događaja, »Crvena Hrvatska« je objašnjavala da je slavna Republika Dubrovačka »bila samo usko i maleno primorje, komadić zemlje i šaka ljudi«³.

U Dubrovniku je 1906. godine djelovalo više političkih stranaka i stranačkih društava. Predstavnici tih stranaka i društava odlučili su početkom travnja 1906. da se u Dubrovniku, u povodu 100-godišnjice ulaska tuđinske vojske na dubrovačko tlo, održe »zadušnice dubrovačkim pokojnicima«, da se počnu sakupljati dobrovoljni prilozi u svrhu osnutka Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti i da se osnuje Odbor za pomen pada Dubrovačke Republike⁴.

Do kraja travnja 1906. bio je osnovan Odbor za pomen pada Dubrovačke Republike. Sačinjavali su ga: dr Pero Čingrija – kao predsjednik, te Pero Banac, Niko Bogdan, dr Ivo De Giulli, dr Baldo pl. Gradi, Stijepo Gjivić, Božo Jelić, Ermengildo Job, Vlaho Kelez, dr Stijepo Knežević, Ivo Kuneš, Silvo Maškarić, dr

trajnog, marljivog i značajnog posla onodobni su nadležni faktori isticali da je Dubrovački arhiv najuređeniji u Austro-Ugarskoj monarhiji. Gelcihu je godilo to priznanje u vezi s kojim je – inače ozlojeđen radi neobzirnih postupaka svojih osobnih protivnika u Dubrovniku – ponosno zapisao: »Meni je to utjeha, jer arhiv sam uredio – ja« (Josip Gelčić: *Dubrovački arhiv*, »Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini« br. 4, Sarajevo 1910. str. 8).

³ »Crvena Hrvatska« br. 12/1906, 1.

⁴ »Dubrovnik« br. 15/1906, 3.

Milorad Medini, Božo Mičić, Antun Miletić, Jero pl. Natali, Adolf Rakić, Arturo pl. Saraka, dr Andro Svilokos, Matej Šarić i Antonije Vučetić – kao članovi. Taj se Odbor, 6. svibnja 1906, obratio građanima Dubrovnika javnim oglasom kojim ih je pozivao da pomognu osnutak Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti.

U tom oglasu je kazano da se navršava stotinu godina od ulaska francuske okupacione vojske u Dubrovnik, stotinu godina od 28. svibnja 1806, kad je francuski general Lauriston svojim proglasom »ukinuo samosvojnost Dubrovnika«. U tekstu tog Odborova oglasa je dalje ukazivano: »Što je Dubrovnik bio, to nam mogu kazati tragovi, koji nam od tolika sjaja ostadoše. Do koje se je ljudskote uzdigao, dokazom su najprvo pitomost, koju nam je ostavio u amanet, pa plemenite ostavštine i ustanove, koji je odredio znanju i čovječnosti. Tu baštinu mi sada djelomice još uživamo, a sveta nam je dužnost da je očuvamo i neoštećenu predamo potomstvu«. Odbor je smatrao nužnošću da se potiče istraživanje dubrovačke prošlosti i da, s tim zadatkom, treba utemeljiti posebnu zakladu: »Povijest naša neka bude knjiga, iz koje će se mladost učiti građanskim krepostima; ona neka je pouči što može volja, ustrajnost i ljubav prema rođenom mjestu kad ih vodi zdravo poimanje svijeta i potreba njegovih. To vrelo snage Dubrovnik je do sad zanemario. Dok se po ostalim gradovima i u našoj domovini obrazuju društva za ispitivanje domaće povijesti i pomažu ljudi koji se tomu posvetiše, Dubrovnik koji za sobom ima povijest, kakvu drugi nemaju, nije u tom pogledu ništa sam uradio«.

Naumljeno utemeljenje Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti nameće se – kako je naglašavano u tom oglasu – kao neophodnost: »Ona će okupiti ljude, koji se bave poviješću i namaknuti im sredstva da bolje prionu uz rad. A iz njega će crpiti koristi naša mladost ugledajući se u sjajne primjere otadžbeničke požrtvornosti kojima obiluje prošlost Dubrovnika. Prihodi zaklade bili bi namijenjeni podupiranju ispitivača dubrovačke prošlosti i nagradama naučnih radnja iz dubrovačke povijesti. Zakladom bi imala rukovoditi Općina dubrovačka i dijeliti potpore i nagrade saslušavši mišljenje naročitog stručnjačkog odbora«. Na kraju oglasa je navedeno da se prilozi građana za tu Zakladu mogu predati dr Baldu pl. Gradiju, odvjetniku u Dubrovniku⁵.

Poziv Odbora za pomen pada Dubrovačke Republike, učinjen citiranim oglasom, imao je odjeka. Svoje priloge, namijenjene Zakladi za ispitivanje dubrovačke prošlosti prvi su dali: po 100 kruna – općinski načelnik dr Pero Čingrija, Hrvatska vjeresijska banka u Dubrovniku i Dubrovačka trgovačka banka; po 50 kruna – dr Baldo Gradi, Djordje Grkavac i Vaso Grkavac; 30 kruna – Pero Banac; po 20 kruna – dr Milorad Medini, dr Andro Svilokos, Ivo Kuneš, Narodna srpska štionica, kap. Mato Katičić, Stijepo Gjivić, dr Antun Pugliesi, Herman Mirošević-Sorgo, Antun Degl' Ivellio, Mato Kesovija, dr Stijepo Knežević, Arturo pl. Saraka, Marko Tomačević, Sava Milanović, Šimun Nasso, Hrvatski sokol, dr Vlaho Matijević, Ljudevit Marotti, dr Jero Pugliesi i dr Baldo Martecchini; po 10 kruna – kap. Ivo Papi, prof. Stijepo Lucijanović, Miloš Martinović, Niko Cvjetanić, Matej Šarić, Frano Bibica ml., Frano Bibica st., Luko Castelli, don Marko Topić, Dragutin Pretner, prof. Rafo Janni, Đuro Vidak, Marko Castrapelli iz Omiša, Niko Gjivanović, Ivo Kosin, Lazar Vukasović, Klimo Ghetaldi, prof. Antonije Vučetić, Marko Gučić iz Stona i Marko Klaić iz Popovića; po 5 kruna – Jero Pl. Natali, Andro Puljizević, Petar Musap, prof. Jako Pivčević, Lovro Welzek, Gavro Tošović, Niko Marić, Antun

⁵ »Dubrovnik« br. 19/1906, 3.

Suhor i Karlo Birimiša; po 4 krune Pero Poljanić iz Trstenika, te Pero Ortolani i drugovi; po 3 krune – Izraelska općina i Dinko Bonetti⁶.

U obilježavanju 100-godišnjice ulaska francuske okupacione vojske u Dubrovnik, a u vezi s akcijom koju su započeli predstavnici političkih stranaka i stanačkih društava u Dubrovniku, sudjelovala je i Općina dubrovačka. Općinska uprava (na čelu s dr Perom Čingrijom) izdala je 19. svibnja 1906. svoj proglas kojim je najavljivala da će se 28. tog mjeseca održati zadušnice za dubrovačke pokojnike u crkvi Sv. Vlaha i javna sjednica Općinskog vijeća u Bondinu kazalištu. U tom proglasu dubrovačke Općinske uprave spomenut je dan ulaska francuske okupacione vojske u Dubrovnik i istaknuto: »Jedan dan surva, što su vjekovi gradili? Ako je tako suđeno bilo, ali mi svoju povijest zaboraviti ne možemo, jer nas nje sjeća svaki kamen; mi je zaboraviti ne smijemo, jer Dubrovnik ono što je sada, ima da zahvali onomu što je nekad bio. Sto godina se eto vrši od toga kobnoga događaja. Prenesimo se ovom prilikom duhom u prošlo doba. Možda ćemo u uspomenama naći potrebite snage za borbe, koje nas čekaju da Dubrovnik istrgnemo zaboravi put koje ga rinula sila jačega. Sjetimo se ljudi koji su sebe znali žrtvovati domu; poklonimo se veličini onih koji svojim radom ovjenčaše slavom i sebe i rodni grad?«⁷

Kroz tih minulih stotinu godina (1806–1906) Dubrovnik je pod tuđinskom vlašću mnogo pretrpio. Zato je, imajući u vidu to trpljenje, jedan dubrovački list označavao dan, kad je »u mali slobodni Dubrovnik stupila vojska velikog Napoleona«, kao početak predigre »jedne tragedije koja se zove novija historija dubrovačka«. Isti je list naglašavao da se u toj prigodi, vezanoj za tu tužnu stogodišnjicu, trebaju sjetiti Dubrovnik i svi ostali južnoslavenski krajevi. Jer: »Dubrovnik je zajedničko dobro svih«⁸. A evo kako je bilo u Dubrovniku u ponedjeljak, 28. svibnja 1906: »U jutro se počeo grad svijati u crninu. Općina i društva uz crne sagove viju barjake na po stijega... Fenjeri su obaviti crnijem velom. Dućani zatvoreni«⁹. Građani idu niz Stradun – dostojanstveno, tiho. U crkvi Sv. Vlaha zakazane su zadušnice za dubrovačke pokojnike. Ti su građani, nakon zadušnica, otišli u Bondino kazalište da, u 11 sati, prisustvuju javnoj sjednici Općinskog vijeća. Pažljivo su slušali dirljivi govor općinskog načelnika dr Pera Čingrije o starom Dubrovniku, iz kojeg potekoše mnogobrojne ličnosti, koje se obesmrtaše svojim djelima na svim područjima ljudskog rada i stvaralaštva. Na načelnikov prijedlog Općinsko vijeće je zaključilo: da se iz općinskog budžeta dodijeli Zakladi za ispitivanje dubrovačke prošlosti iznos od ukupno 3.000 kruna, isplativ u jednakim dijelovima po 5000 kruna godišnje od 1906. do 1911. godine¹⁰. Poslije te javne sjednice svi su njeni učesnici: općinski vijećnici, članovi raznih društava, predstavnici pojedinih ustanova kao i drugi građani – predvođeni barjaktarima i glazbom – krenuli u povorci formiranoj ispred Bundićeve kazališta, pored Gundulićeve poljane, pa Ulicom od bačvara do Onofrijeve česme i odatle niz Placu (Stradun) do crkve Sv. Vlaha, gdje su se razišli¹¹.

Stogodišnjica ulaska francuske okupacione vojske u Dubrovnik (1806–1906) i predstojeća stogodišnjica ukinuća Dubrovačke Repubike (1808–1908) poticali su

⁶ »Dubrovnik« br. 20/1906, 4 i »Crvena Hrvatska« (dalje: CH) br. 21/1906, 3.

⁷ CH br. 21/1906,3.

⁸ »Dubrovnik« br. 21/1906, 1.

⁹ CH. Vanredno izdanje, Dubrovnik 28. V 1905, 6–7.

¹⁰ Historijski arhiv Dubrovnik (dalje: HAD). Zapisnici sjednice Općinskog vijeća 1905–1912, I, 133.

¹¹ V. bilj. 9, isto, 7.

nastojanja da se u Dubrovniku, pored Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti, ustanove i univerzitetski ferijalni kursevi. U jednom obrazloženju tog nastojanja isticano je: »Osnivanjem zaklade Dubrovčani su se odužili prošlosti Dubrovnika. Treba nešto i za budućnost njegovu učiniti... Kultura je bila osnov veličine starog Dubrovnika, kultura treba da postane osnov veličine novoga Dubrovnika«. Iznesena su bila, u vezi s tim, i mišljenje trojice istaknutih sveučilišnih profesora iz Zagreba i Beograda. Prof. Milan Rešetar je izjavio: »Ideja je vrlo lijepa. Kod drugih naroda ona bi bila i brzo ostvarljiva. Kod nas sve ide polako i vi ste dobro učinili što ste si za ostvarenje uzeli u račun rok od dvije godine. Na svaki način trebalo bi ostvarenje ovog prijedloga uzeti u obzir pri proslavi u 1908. godini, u kojoj bi proslavi trebao učestvovati ne samo Dubrovnik, nego čitav srpski i hrvatski narod«. Prof. Đuro Šurmin je saopćio: »Ja mislim da je prijedlog potpuno umjestan i ostvarljiv. Našem narodu treba obrazovanja, a našim naučnicima treba rada u narodu«. Prof. Pavle Popović je kazao: »Dubrovnik je za ostvarenje ove misli vrlo podesan. I vrijeme je vrlo zgodno«¹².

Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti dobivala je nove novčane priloge. Tako npr. krajem svibnja 1906. uplatili su: 30 kruna – dr. Baldo Bogišić iz Pariza; po 20 kruna – Hrvatska čitaonica, Baldo Vilina iz Oskorušna, Općina Slano, dr Matija Gracić, Ivo Saraka, Oskar Mičić iz Trsta, Luka Pehovac i Elena Caboga; po 10 kruna – dr Roko Mišetić, Rajmund Negrini, Luko Bona, Nikola Babić, Općina pelješka, Kosto Kulišić, Stijepo Nazor, Stanko Tuškan, Miće Milišić, Općina Kuna, don Vice Medini iz Čilipa, Pero Orepić i Aleksandra Ivanišević; 8 kruna – Andrija Mitrović iz Slanog; po 5 kruna – Stefan Marinović, Teofil Danilović, Đuro Kovačević, don Ivo Padovan iz Zadra, Mato Gjik, Antun Vodnica, Marko Krile, Đuro Savinović, Ljubo Medini iz Cavtata, Vice Vodopić iz Mrcina, Melko Lucijanović s Lastova, Antun Skrivanić, Lujo Bruer i Stijepo Matičević; 4 krune – Miho Fabris; 3 krune – Luko Bogdan; po 2 krune – Nike Guska i Vlaho Lonza¹³. Početkom lipnja 1906. uplatili su: 200 kruna – Trgovačko-obrtnička komora za dubrovačko kotorsko područje; 60 kruna – Dubrovački kaptol; 30 kruna – Lovro Čurlica; po 20 kruna – Inje Amerling, Hrvatska diletantska pozorišna družina, Baldo Bogojević i dr Melko Čingrija; po 10 kruna – Rudolf Kolin iz Trsta, pjevačko društvo »Gundulić«, Božo Pilato i Općina Trpanj; po 5 kruna – Djivo Majstorović, Mileva Bravačić, Salamun Mandolfo, braća Ferranti i Mato Harlović; 4 krune – Vice Adamović; 3 krune – Baldo Musladin; 2 krune – Jozo Škrabo¹⁴. Takve uplate vršene su i dalje.

Na sjednici dubrovačkog Općinskog vijeća, 10. srpnja 1907, odobreno je zakladno pismo Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti¹⁵. Odbor, koji je sakupljao novac za tu Zakladu, predao je dotad sakupljeni novac Općini dubrovačkoj. Pored općinskog priloga od 3.000 kruna, bilo je još sakupljeno 3.681 krunu i 62 helera¹⁶. Da bi se taj novac oplođivao, Općinsko vijeće je na svojoj sjednici od 15. listopada 1907. izvršilo preinaku u zakladnom pismu, zaključivši da se cjelokupna svota Zaklade uglavniči na način što će se kupiti obveznice jedinstvenog državnog duga¹⁷.

¹² »Dubrovnik« br. 22/1906, 1.

¹³ CH br. 22/1906, 3.

¹⁴ CH br. 23/1906, 2.

¹⁵ HAD, Zapisnici... (10), 231.

¹⁶ CH br. 22/1907, 3.

¹⁷ HAD, Zapisnici... (10), 242–243.

U Dubrovniku se s interesom pratilo sve što su radili Antonije Vučetić, Vice Adamović, Milorad Medini, Lujo Vojnović i drugi kao istraživači dubrovačke prošlosti. Osobito živ interes vladao je za Vojnovićevo djelo »Pad Dubrovnika«. Kad su se u drugoj polovini 1906. godine prosuli glasovi po Dubrovniku da je Lujo Vojnović zapustio taj posao, odnosno da je odustao od tog posla, L. Vojnović je objavio svoju izjavu u kojoj je saopćavao da to što se govori nije točno; da on intenzivno radi, da je prikupio obilnu građu u Dubrovniku i »iz evropskih arhiva« te da za ovo njegovo oveće djelo, u kojem se »dokumentarno izlažu događaji«, treba još »vremena da se rodi«. Predviđao je da će rukopis moći završiti i prirediti ga za tisak do siječnja 1907. godine¹⁸. Želio je da mu taj rukopis bude i tiskan u toj godini, dakle nekoliko mjeseci prije navršetka stogodišnjice ukunuća Dubrovačke Republike. Rukopis je dovršio u travnju 1907. Lokalni list je tada obavijestio da to Vojnovićevo tek dovršeno djelo ima »preko 1.000 pisanih stranica«¹⁹.

Voleći svoj grad, Dubrovčani su sa zabrinutošću pazili kako propadaju i kako se zaštićuju dubrovačke starine, kako se koriste zgrade kulturno-povijesnog značaja i dr. Svoja nepovoljna zapašanja oni su iznosili i preko štampe, vjerujući u utjecaj javno obznanjene kritičke riječi. Tako npr. u vezi s popravcima Sponze i neadekvatnim korištenjem te zgrade pisalo je u travnju 1907. u lokalnom listu: »Od svih popravaka, koji su se u zadnje vrijeme izveli na dubrovačkim starinama, možemo savjesno rijeti da je jedino Divona (Sponza) popravljena kako treba. Ali sve to uzalud kad današnji »duh vremena« naše povijesne zgrade pretura u razne urede²⁰, pa i u magazine!... U drugom podu Divone, u kome republika dubrovačka kovaše svoj novac, danas se upotrebljava za magazin brašna i koža, koje ljeti davaju taki zadah da se blizi ni proći ne može«²¹. O manjkavom održavanju gradskih zidina pisano je u lokalnoj štampi veoma često. U jednom takvom napisu iz rujna 1907. ukazivano je slijedeće: »Gradske zidine drže u nepotpunom redu. Trava, različito grmlje, pa i same smokve niču između kamenja u zidinama, a to bi se moralo dignuti da se na taj način ne potkopavaju zidine, koje će se radi toga morati jednoga dana popravljati«²². Jer, dubrovačke starine su dubrovačka povijest. Građani Dubrovnika nisu mogli biti ravnodušni prema povijesti svoga grada.

U povodu 100-godišnjice ukinuća Dubrovačke Republike (1808–1908) uzna-stojalo se u Dubrovniku da se ta obljetnica obilježi jednim zbornikom radova. Urađeno je to tako što je prvih pet brojeva časopisa »Srđ« za 1908. godinu objavljeno odjednom kao petobroj. Taj je petobroj, s obzirom na njegov sadržaj, predstavljen i kao »Spomenica o padu Dubrovačke Republike«²³. Pretplatnici »Srđa« dobili su spomenicu umjesto 5 brojeva časopisa. Inače, ta je spomenica u prodaji stajala 4 krune, a njeno divot-izdanje prodavalo se po cijeni od 5 kruna²⁴.

Svoja antiaustrijska politička raspoloženja iskazali su Dubrovčani i u toj pri-godi – kroz podsjećanje na stogodišnjicu ukinuća Dubrovačke Republike. Bilo je to, uz ostalo, vidljivo i preko dubrovačkih novina. U »Crvenoj Hrvatskoj« je npr. pisalo: »Je li se Dubrovnik pomirio svojom sudbinom? Ne! On je doista prežalio svoju slobodu, on je razumio da organizam kao što je bio Dubrovnik, poslije fran-

¹⁸ »Dubrovnik« br. 48/1906, 3.

¹⁹ »Dubrovnik« br. 16/1907, 3.

²⁰ U Kneževu dvoru npr. za austrijske uprave bili su smješteni najprije uredi Okružnog, a zatim Kotarskog poglavarstva.

²¹ V. Bilj. 18, isto, 3.

²² »Dubrovnik« br. 38/1907, 3.

²³ Ivo Perić, Dubrovačka periodika 1848–1918, Dubrovnik 1980, 31.

²⁴ »Dubrovnik« br. 42/1908, 6.

cuske revolucije, bio je nemoguć, ali kad mu se bilo pretopiti, barem da mu je nova politička tvorba osigurala napredak«. Ulazak Nijemaca i Mađara u Hercegovinu i Bosnu zadao je »zadnji udarac trgovini Dubrovnika sa zaledem«, jer poslije okupacije tih zemalja »prestale su karavane silaziti u Dubrovnik«. Ako su Dubrovčani, nakon propasti jedrenjaka, uspjeli u stvaranju svoga parobrodarstva, te krajem 19. i početkom 20. stoljeća stekli značajna novčana sredstva, oni taj novac »niju stekli na rođenoj grudi«, već daleko od svoga zavičaja, izvan granica Habsburške monarhije, što je najteža optužba protiv politike »bečke vlade prema Dubrovniku«. Kroz proteklih stotinu godina Dubrovnik je »mnogim poniženjima bio izvrgnut«, ali sam fakat da je »on znao te oluje preturiti, dokaz je da u njemu još ima one snage koja je od malene naseobine Epidauričana stvorila grad«²⁵. Iskustvo je poučilo Dubrovčane da im zavojevači, tuđinci koji drže vlast u svojim rukama, ne žele dobro, da se od njih ne mogu nadati nikakvoj značajnijoj pomoći, da se moraju oslanjati isključivo na vlastite snage i na vlastitu radnu poduzetnost na svakom području društvenog života i privredne djelatnosti.

Polazeći od toga da je povijest učiteljica života, Dubrovčani su se obraćali povijesti svoga grada i iz nje štošta učili i naučili. Od Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti očekivali su da će ona poticati i potpomagati istraživače, povjesničare, u njihovu radu. Najviše financijskih sredstava za tu Zakladu prikupljeno je uoči i neposredno nakon njena ustanovljenja. Potom je daljnja akcija prikupljanja novčanih priloga prestala. Najagilniji zagovaratelj djelovanja Zaklade, Milorad Medini, gimnazijski profesor, bio je, zbog svoje političke aktivnosti, stalno uznemiravan od režimskih organa, čijim je nastojanjem i prijevremeno penzioniran (1907). Godine 1908, kao istaknuti pripadnik Čingrijina političkog kruga u Dubrovniku, izabran je za zastupnika u Dalmatiskom saboru. Sabor ga je birao u svoj izvršni organ – Zemaljski odbor, a kako su svi članovi Zemaljskog odbora morali stanovati u Zadru kao glavnom gradu pokrajine Dalmacije, M. Medini je napustio Dubrovnik i preselio se u Zadar. Godine 1909. počela je u Dubrovniku radom Matica srpska (osnovana obimnim legatom Kostantina Vučkovića još 1893), koja je također imala u svom programu poticanje i historiografskih istraživanja, kao i izdavanje historiografskih djela²⁶, te su se pojedini znanstveni radnici (historičari) iz dubrovačke sredine uključili u ostvarivanje i tog njena programa.

Općina dubrovačka upravljala je 1909. godine sa 13 raznih zaklada koje su – sve zajedno – imale tada 249.400 kruna u državnim obveznicama i 4.603 kruna i 14 helera u gotovu novcu. Među tim zakladama bila je i Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti, koja je 1910. godine posjedovala 5.000 kruna u državnim obveznicama, te 773 kruna i 52 helera u gotovu novcu²⁷.

U novom općinskom vijeću na čelu s dr Melkom Čingrijom sinom dr Pera Čingrije, izabranom 1911. godine, pokretano je i pitanje Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti. Svi su vijećnici bili zadovoljni s tim što ona postoji, ali nitko nije bio zadovoljan činjenicom što ona ne djeluje. Tokom 1912. razmišljalo se i raspravljalo o tome kako aktivirati djelovanje Zaklade. Najzad je općinski načelnik, dr Melko Čingrija, sazvao početkom veljače 1913. sastanak građana koji su uplatili svoje novčane priloge radi dogovora kako će se koristiti sredstva Zaklade. Na tom sastanku je konstatirano da je kapital Zaklade »još poprilično malen«, da bi, ako

²⁵ CH br. 10/1908, 1.

²⁶ Vladimir M. Vukmirović, Prilozi istoriji Matice srpske u Dubrovniku (nastanak, delatnost, gašenje), Zbornik Matice srpske za književnost i jezik knj. XVII/1, Novi Sad 1969, 48–80.

²⁷ HAD, Zapisnici... (10), 704.

s tim kapitalom »nije moguće ništa uraditi, najbolje bilo pričekati da poraste«, te da bi svakako dobro bilo »otvoriti još jedan spisak priloga«²⁸. Izabran je i odbor od 9 članova sa zadatkom da konačno domisli i predloži kako će Zaklada, u ostvarivanju svoje svrhe, djelovati. Taj su odbor sačinjavali: dr Božo Cvjetković, prof. Đuro Dević, prof. Antun Kriletić, dr Frano Kulišić, don Antun Liepopili, Ivo Sara-ka, o. Urban Talijsa, književnik Ivo Vojnović i prof. Antonije Vučetić²⁹.

Prvi sastanak tog odbora održan je 15. veljače 1913. Odbroj je – nakon šire razmjene pojedinačnih misli – zaključio: da se osnuje »društvo prijatelja dubrovačke prošlosti« koja će, čim mu to financijske mogućnosti dozvole, izdavati svoj časopis pod nazivom »Dubrovački arhiv«, uređen kao »Nuovo Archivio Veneto« u Mlecima³⁰. Dvojica članova odbora bila su zadužena da sastave statut društva prijatelja dubrovačke prošlosti. O tekstu tog statuta raspravljano je na proširenom sastanku odbora, 21. veljače 1913. Statut je prihvaćen. Umjesto ranije predloženog naziva: Društvo prijatelja dubrovačke prošlosti, usvojen je naziv: *Društvo za ispitivanje dubrovačke prošlosti*. Tada je, na tom proširenom sastanku odbora, za predsjednika zaklade i odbora izabran dr Melko Čingrija, a za njegova zamjenika prof. Antonije Vučetić³¹.

Svrha Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti bila je: »ispitivanje, sabiranje, nabavljanje i izdavanje spomenika« iz dubrovačke prošlosti, kao i svega ostalog »što može da služi za političku, trgovačku, kulturnu i diplomatsku povijest republike dubrovačke«, imajući pri tom u vidu i ostvarenja dubrovačke književnosti i sadržaje »privatnog života u starom Dubrovniku«³². Društvo će »prikupljati još neizdani materijal u dubrovačkom arhivu i drugdje«, a izdavati će i glasilo »Dubrovački arhiv«, koji će, kao i ostala svoja izdanja, tiskati latinicom i ćirilicom. Financijska sredstva društva namicat će se darovima, porukama i članarinom koju će plaćati članovi društva. Društvo ima četiri vrste članova: *počasni članovi*, »domaći ili strani«, postat će one osobe, koje se istakoše svojim radom »na polju dubrovačke povijesti ili pritječu u pomoć društvu kojim drugim načinom«; *članovi utemeljitelji* postaju ako plate iznos od najmanje 200 kruna »redovni članovi plaćaju članarinu od po 8 kruna godišnje; *povjerenici* vrše razne usluge za društvo i ne plaćaju ništa. Svi članovi društva »dobivaju badava društveno glasilo«. Dužni su sudjelovati u društvenim skupštinama, te raditi da se »postigne svrha društva« i »uščuva njegov ugled«³³.

Radom Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti rukovodio je upravni odbor od 5 članova (predsjednik, potpredsjednik, tajnik, blagajnik i knjižničar), koje je birala glavna društvena skupština na rok od godinu dana. Glavna skupština je, također na rok od godinu dana, birala i dva nadzorna člana radi pregleda financijskog poslovanja. Skupština se redovno održavala jedanput godišnje na poziv upravnog odbora. Mogla je biti po potrebi sazvana i izvanredno. Glavna je skupština birala i časni sud, koji se sastojao od 6 osoba: predsjednika, tajnika i 4 člana³⁴.

Statut je – preko dubrovačkog Kotarskog poglavarstva – bio poslan dalmatinskom Namjesništvu u Zadar radi potvrde. Čim se saznalo da će statut društva biti

²⁸ CH br. 7/1913, 3.

²⁹ CH br. 7/1913, 3.

³⁰ »Dubrovnik« br. 8/1913, 3.

³¹ CH br. 8/1913, 2.

³² Status Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti u Dubrovniku, Dubrovnik s.a. (1913), čl. 2.

³³ Isto, čl. 3, 4, 5, i 6.

³⁴ Isto, čl. 7, 8, 9 i 10.

potvrđen, jer na njega nije bilo nikakvih primjedaba, sazvana je u drugoj polovici travnja 1913. društvena skupština na kojoj su izabrani statutom predviđeni društveni organi. U upravni odbor društva izabrani su: dr Melko Čingrija kao predsjednik, prof. Antonije Vučetić kao potpredsjednik, dr Božo Cvjetković kao tajnik, don Antun Liepopili kao blagajnik i dr Frano Kulišić kao knjižničar³⁵. Društveni statut potvrđen je od Namjesništva 13. svibnja 1913. i odmah potom bio je tiskan.

Poslije izbora upravnog odbora Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti, od kojeg se očekivalo da će pokrenuti i usmjeravati istraživački i izdavački rad, iskrslalo je mišljenje koje se nije slagalo s usvojenim nazivom društvenog glasila. Smatralo se da naziv »Dubrovački arhiv« nije najpogodniji i obrazlagalo: »Dubrovačka se prošlost nije sva povukla u arhiv«. Postoje – isticano je – i druga svjedočanstva izvan arhiva, koja nude razne spoznaje o dubrovačko prošlosti. Predlagano je stoga: da društveno glasilo, umjesto naziva »Dubrovački arhiv«, bude nazvano pogodnijim nazivom »Dubrovačka starina«³⁶. Upravni odbor društva nije uvažio to mišljenje, jer je njegovo usvajanje zahtijevalo i preinaku u društvenom statutu. Odbor je potkraj 1913. godine informirao da će društvo, pored izvanrednih izdanja, otpočeti svoju izdavačku djelatnost izdavanjem društvenog organa »Dubrovački arhiv«, čiji će se prvi broj pojaviti tokom prve polovice 1914. godine. Predviđalo se da taj organ društva po svom sadržaju bude u stvari »Diplomatični zbornik dubrovačke republike, naime početak izdavanja diplomatarija«³⁷.

»Dubrovački arhiv« se nije pojavio tokom prve polovice 1914. godine. Nije bio pripremljen. Sredinom te 1914. godine ubijen je u Sarajevu prijestolonasljednik Franz Ferdinand. Događaji koji su se potom odvijali bili su neposredni uvod u prvi svjetski rat. Prije nego je i počeo rat izvršena su u Dalmaciji brojna hapšenja austrijskom režimu nepoćudnih ljudi. Među dubrovačkim uhapšenjima nalazila su se i dvojica članova upravnog odbora Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti (dr Melko Čingrija i dr Frano Kulišić). Dubrovačka općina je raspuštena i u njoj je – umjesto raspuštenog općinskog vijeća – postavljen vladin komesar. Zabranjeno je daljnje izlaženje »Dubrovnika« i »Crvene Hrvatske«. Po nalogu Namjesništva obustavljen je i rad pojedinih društava u Dubrovniku. Policija i njeni doušnici postali su glavni nosioci terora. Nesigurnost i strah obuzeli su građanje Dubrovnika u najvećoj mogućoj mjeri. U takvim uvjetima Društvo za ispitivanje dubrovačke prošlosti nije moglo djelovati.

Općinski komesar – u nadležnosti dubrovačkog općinskog vijeća – sastavljao je izvještaje tokom svih predstojećih ratnih godina o stanju općinske imovine, a u sklopu toga i o imovnom stanju zaklada kojima je upravljala općina. Među tim zakladama nalazila se i Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti. Ova je zaklada u 1915. godini imala 6.600 kruna u državnim obveznicama i 1901 krunu i 55 helera u vrijednosnim papirima³⁸. Godine 1917. ona je posjedovala 6.600 kruna u državnim obveznicama i 2.637 kruna i 45 helera u vrijednosnim papirima³⁹. Vrijednost novca stalno je padala u tim ratnim godinama. To se može, uz ostalo, vidjeti po cijeni vina, glavnog dalmatinskog proizvoda za tržište. Dok se uoči rata 1913/14. godine 1 hektolitar vina – ovisno o njegovoj kakvoći – prodavao od 30 do 50 kruna, 1915. godine ta je cijena bila 75 do 120 kruna, a 1917. godine od 400 do 600 kruna!⁴⁰.

³⁵ »Dubrovnik« br. 17/1913, 3.

³⁶ CH br. 17/1913, 3.

³⁷ CH br. 49/1913, 3.

³⁸ HAD, Zapisnici sjednica Općinskog vijeća 1913–1921, I, 308.

³⁹ Isto, 457.

⁴⁰ Stanko Ožanić, Poljoprivreda Dalmacije u prošlosti, Split 1955, 168–169.

Nakon sloma Habsburške monarhije i stvaranja Kraljevine SHS (1918) ponovno je uspostavljeno dubrovačko predratno Općinsko vijeće, čiji je rad pre-stao 1920, a umjesto njega ponovno postavljen općinski komesar. Među zakladama koje su i dalje stajale pod nadzorom Općine dubrovačke nalazila se i Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti, koja je 1920. godine posjedovala 6.600 kruna u državnim obveznicama i 3.189 kruna i 49 helera u vrijednosnim papirima⁴¹. Imovina Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti potom je u cjelini iskazivana u vrijednosnim papirima. Ta je imovina 1921. godine iznosila 9.984 kruna i 67 helera⁴², a 1922. godine 10.138 kruna i 68 helera⁴³.

Društveno-politička previranja u Dubrovniku u tim poratnim godinama bila su slična društveno-političkim previranjima i u ostalim dijelovima jugoslavenske države. Siromašni slojevi društva, koji su od nove države očekivali poboljšanje svoga položaja, imali su mnogo razloga za razočaranje i bili su veoma nezadovoljni. Pripadnici buržoazije, misleći samo na vlastite materijalne i druge interese, sve su poduzimali da im se ti interesi što potpunije i ostvare. I među njima je bilo nezadovoljnih, a to su bili pretežno oni iz redova niže buržoazije. Nastojalo se da Dubrovnik, kao jedan od važnijih primorskih centara pomorstva, trgovine, turizma i kulture ima i što povoljniji upravno-politički tretman te je, kao posljedica tog nastojanja, ovaj grad postao sjedištem oblasti. Vjera u daljni privredni razvoj Dubrovnika stvorila je u ovom gradu, uz već postojeće predratne i nove, poratne novčane zavode. Tako npr. početkom 1923. godine u Dubrovniku su djelovale ove novčane ustanove: Hrvatska eskomptna banka, Dubrovačka trgovačka banka, podružnice Jadranske banke, Srpska banka, Slavske banke i Prve hrvatske štedionice, zatim mjenjačnica Šutić-Kaldor-Grbić i Pomorska banka u Gružu⁴⁴. Novčana imovina Zaklade za ispitivanje dubrovačke prošlosti bila je položena kod dubrovačke podružnice Jadranske banke.

Vrijednosti u krunama, koje su do 1922. godine tako iskazivane na područjima koja su iz sklopa bivše Austro-ugarske monarhije, odnosno Države SHS, ušle u sklop zajedničke jugoslavenske države (Kraljevine SHS), iskazivane su otada u dinarima, pri čemu su, zamjenski, računavane 4 kruna za 1 dinar. Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti imala je 1923. godine 2.579 dinara i 43 pare⁴⁵.

Taj iznos nije bio dovoljan da se njime išta krupnije poduzme ni u istraživačkom ni u izdavačkom pogledu. Među dubrovačkim znanstvenim i uopće kulturnim radnicima smatralo se da bi namjere Zaklade i Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti trebalo oživjeti i ostvarivati. U tom razmišljanju zauzet je stav: da se ne obnavlja društvo, već da bi njegove namjere trebalo osuvremeniti, šire formulirati i razviti radom u novom društvu, koje bi trebalo osnovati u Dubrovniku. Ovo novo društvo nastalo je 1923. godine. Nazvano je: *Dubrovačko učene društvo* »Sveti Vlaho«. Njegov statut odobren je 19. listopada 1923.

Zadatak Dubrovačkog učenog društva »Sveti Vlaho« bio je da sveobuhvatno proučava prošlost Dubrovnika, naime: sve ono što spada u političku, privrednu i kulturnu povijest, u povijest jezika, književnosti, glazbe i likovne umjetnosti, u historijsku geografiju i demografiju, u etnologiju i etnografiju, te da se tokom vre-

⁴¹ HAD, Zapisnici... (38), 896.

⁴² HAD, Zapisnici Općinskog vijeća 1922–1925, II, 206.

⁴³ Isto, 396.

⁴⁴ Isto, 371.

⁴⁵ Isto, 584.

mena pretvori u dubrovačku »akademiju znanosti i umjetnosti«⁴⁶. Osnivači ovog društva su željeli: da se svestranim istraživanjem dubrovačke prošlosti te publiciranjem rezultata tih istraživanja u »Glasniku« – znanstvenom organu društva – i drugdje, obave sve potrebne predradnje koje bi omogućile da se na temelju njih jednom uspije sastaviti i objaviti cjelovitu historiografsku sintezu – »zgodnu i preglednu, dostojnu slavne prošlosti Dubrovnika«. Do tog cilja bio je i naporan i dug put. Osnivači društva bili su toga svjesni te su i istakli da postariji među njima neće sigurno ostvarenje toga cilja »dočekati«⁴⁷. Prvi upravni odbor Dubrovačkog učenog društva »Sveti Vlaho« izabran je 30. studenog 1923. u ovom sastavu: Antonije Vučetić – predsjednik, Marko Murat – potpredsjednik, Albert Haler – blagajnik, i Antun Liepopili – knjižničar⁴⁸.

Poslije osnutka Dubrovačkog učenog društva »Sveti Vlaho« općinski je komesar – u nadležnosti dubrovačkog Općinskog vijeća – 21. ožujka 1924. donio odluku: da se novac Zaklade (i Društva) za ispitivanje dubrovačke prošlosti, položen kod podružnice Jadranske banke u Dubrovniku, prenese »u vlasnost i na raspolaganje« novoosnovanom Dubrovačkom učenom društvu »Sveti Vlaho«⁴⁹. Općinski je komesar također donio odluku da se Dubrovačkom učenom društvu »Sveti Vlaho« redovito, počev od 1. travnja 1924, iz općinskog budžeta dodjeljuje potpora od 500 dinara mjesečno »do opoziva i dok društvo bude razvijalo svoju djelatnost«⁵⁰.

Tako su, po osnutku Dubrovačkog učenog društva »Sv. Vlaho«, prestali 1924. godine postojati i Zaklada za ispitivanje dubrovačke prošlosti (osnovana 1906) i Društvo za ispitivanje dubrovačke prošlosti (osnovano 1913). Bile su to prve međusobne povezane društvene ustanove u Dubrovniku koje su nastojale okupiti i poticati povjesničare u njihovu znanstvenoistraživačkom i znanstvenospisateljskom bavljenju dubrovačkom prošlošću. Zaklada, kako smo vidjeli, nije uspjela prikupiti obimnija financijska sredstva potrebna za istraživačke i izdavačke planove Društva. A iznos koji je prikupila, premda uglavničen i oplodivan, bio je inflacijom tokom ratnih i neposredno prvih poratnih godina toliko obezvrijeđen da je najposlije realno predstavljao tek mali dio njegove prvotne vrijednosti. Iako su te ustanove prestale postojati ne ostvarivši svoje zadatke, one su ipak ostavile o sebi neizbrisiv trag svojim stvaralačkim namjerama da potiču izvorno istraživanje i znanstveno obrađivanje povijesti Dubrovnika, što je bilo i znanstvena i kulturna potreba.

⁴⁶ Jovan L. Perović, Dubrovačko učeno društvo »Sveti Vlaho« do izdavanja prvog »Glasnika« – Glasnik Dubrovačkog učenog društva »Sv. Vlaho«, knj. 1, Dubrovnik 1929, 179 – Ivo Šišević, Dubrovačke akademije i naučna društva, »Dubrovnik« br. 1–2/1986, 100–101.

⁴⁷ Glasnik Dubrovačkog učenog društva »Sveti Vlaho«, knj. 1, Dubrovnik 1929 »Predgovor«, str. III.

⁴⁸ J. L. Perović n.d. (46), 179.

⁴⁹ HAD, Zapisnici... (42), 435.

⁵⁰ Isto, 453 – Iznos te potpore kao i veoma mala sredstva, naslijeđena (dobivena) od bivšeg Društva za ispitivanje dubrovačke prošlosti, nisu bila dovoljna za potpunije ostvarivanje predviđene zadaće Dubrovačkog učenog društva »Sv. Vlaho«. Ovo je društvo uspjelo izdati samo jedan svezak svoga organa »Glasnik« i to tek 1929, dakle 5 godina nakon što je bilo osnovano i počelo djelovati. A ne bi to uspjelo ni tada svojim redovnim sredstvima da nije bilo novčane pomoći dvojice brodovlasnika iz dubrovačkog kraja: Miguela Mihanovića, nastanjenog u Buenos Airesu, koji je dao 4.000 din, i Boža Banca, nastanjenog u Splitu, koji je dao 6.000 din (v. bilj. 46, isto, 181).

Ivo Perić

ON THE FIRST FOUNDATION, AND THE INSTITUTE FOR RESEARCH
ON THE HISTORY OF DUBROVNIK

Summary

The rich history of Dubrovnik inspired historians and researchers already at the time the Dubrovnik Republic flourished, and especially after its termination in 1808. During the Illyric movement (1835–1848) special interest grew for Dubrovnik literature and after 1860 also for other cultural activities in the former Dubrovnik state.

In 1906, citizens of Dubrovnik and various institutions raised funds and organized the Foundation for Research on the History of Dubrovnik. The aim of this institution was to issue a publication, »Dubrovački Arhiv,« [»The Dubrovnik Archives«] and other works on history, produced as a result of Archives' scientific research.

World War I hindered the Foundation's working plans. The money collected by the Foundation was invalidated by wartime and postwar inflation. In 1924 these funds were handed over to the new institution in Dubrovnik: »Sv. Vlaho« [»St. Blaise«], which continued the scientific and historiographic tradition.

After this transfer the Foundation, and the Institute for Research on the History of Dubrovnik ceased to exist. These two institutions had been the first organized entities in Dubrovnik which dealt with the city's history. Although they did not accomplish their tasks, they remarkably influenced efforts to research and elaborate the history of Dubrovnik, which was of essential scientific and cultural necessity.